

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Остапець Ю. О.
30 червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГРУПИ ІНТЕРЕСІВ В ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

Рівень вищої освіти

Другий (освітньо-
професійний)

Галузь знань

08 Соціальні науки,
журналістика, інформація
та міжнародні відносини

Спеціальність

C2 Політологія

Освітня програма

Політологія

Статус дисципліни

Вибіркова

Мова навчання

Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Групи інтересів в публічній політиці» для здобувачів вищої освіти галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності С2 Політологія освітньо-професійної програми «Політологія», другий (магістерський) рівень

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри політології і державного управління Басараб Володимир Ілліч

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології і державного управління

протокол № 10 від 30 червня 2025 року

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 10 від 30 червня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

© Басараб Володимир Ілліч, 2025 р.

© Ужгородський національний університет 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма Навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,3 самостійної роботи студента – 78	1-й	1-й
	Лекції:	
	24	10
	Практичні (семінарські):	
	18	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	78	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни «Групи інтересів у публічній політиці» - сформуванню у студентів а) уявлення про групи інтересів, як об'єднання людей для досягнення певних цілей; б) показати чим обумовлено зростання впливу груп інтересів на сучасний політичний процес; в) розкрити формування нових механізмів взаємодії груп тиску та органів державної і виконавчої влади в контексті сучасних суспільно-політичних перетворень; г) проаналізувати проблеми взаємодії політичних інститутів та соціальних, економічних, функціональних груп, що займають важливе місце при аналізі суб'єктів політики та у дослідженнях функціонування сучасних демократій, взаємозв'язку громадянського суспільства і держави.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризується невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій

2) загальних компетентностей:

- здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК-01);
- здатність проводити дослідження на відповідному рівні (ЗК-02);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-04);
- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями (ЗК-05);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК-06);
- вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми (ЗК-07);
- вміння працювати у міжнародному контексті (ЗК-09).

3) спеціальних (фахових) компетентностей:

- критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів (СК-03);

- здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях (СК-06);
- здатність вирішувати задачі політико-адміністративного рівня та менеджменту на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях (СК-09);
- вміння застосовувати форми, інструменти та методи публічного управління, регіональної політики, місцевого самоврядування, партійного та виборчого менеджменту у європейських країнах у практичній професійній діяльності в Україні (СК-10);
- вміння аналізувати загальні та специфічні тенденції розвитку громадянського суспільства, його культурні особливості, ефективно взаємодіяти з неурядовими організаціями та групами інтересів, визначати основні потреби та проблеми у цій сфері (СК-14).

Крім того, вивчення вказаної вибіркової навчальної дисципліни дозволить здобувачам вищої освіти у подальшому орієнтуватися в проблематиці основних тенденцій розвитку сучасних напрямів та форм діяльності груп інтересів; використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань; вміти давати оцінку впливовості центральним та регіональним політичним та фінансово-олігархічним групам; готувати повідомлення, виступи, наукові статті на вказану проблематику.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни “Групи інтересів в публічній політиці” є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньо-професійної програми (ОПП)

ОК 04 Публічна політика та управління у країнах Центральної Європи

ОК 05 Етнополітика у країнах Центральної Європи

ОК 08 Регіональна політика та місцеве самоврядування у країнах Центральної Європи (Regional polisy and lokal self-government in Central Europe)

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.	ПРН-4
Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	ПРН-6
Застосовувати кращі практики діяльності органів влади, територіальних громад, політичних та громадських організацій, аналітичних та інших професійних структур Центральної Європи у практичній діяльності в Україні.	ПРН-9
Враховувати у дослідницькій та консультативній діяльності етнокультурні, етноконфесійні та етнопсихологічні параметри населення, зокрема центральноєвропейського регіону, їх вплив на публічну політику та політичний менеджмент, в тому числі в контексті антикризового управління.	ПРН-10

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Групи інтересів в публічній політиці»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти застосовувати нестандартні політичні рішення в складних і непередбачуваних умовах, визначати фактори що впливають на них і на досягнення поставлених цілей, аналізувати ризики та ймовірні наслідки цих рішень.	ПРН-4
Застосовувати міжнародний досвід впливу політичних інститутів та процесів на політичну владу для аналізу та розробки моделей розвитку політичного життя в Україні.	ПРН-6
Впроваджувати ефективні методи політичного менеджменту апробовані в країнах Центрально-Східної Європи для політичної та професійної діяльності в Україні..	ПРН-9
Брати участь у дослідженні та в практичній діяльності щодо врегулювання етнокультурних та етноконфесійних проблем прикордонних регіонів, враховуючи досвід Центральноєвропейських країн.	ПРН-10

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- модульна контрольна робота;
- усні відповіді під час практичних (семінарських занять);
- аналітичний реферат;
- презентація;

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, написання аналітичного реферату, підготовка презентації з теми, есе

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модуль на контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4...	50	100
10	15	15	10							

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	50	100
15	15	20								

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	20	5	25

Презентація	2	20	1	10
Реферат	1	10	1	10
Есе			1	5
Модульна контрольна робота		50		50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Мінімального порогу для допуску до модульної контрольної роботи немає. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних тенденцій розвитку груп інтересів та їх впливу на суспільно-політичні процеси. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до *«Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;

- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку « добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Групи інтересів як суб'єкт політики: сутнісні характеристики і класифікація.

Теорія групових інтересів у політичній науці ХХ століття. Сутність і різновиди груп інтересів. Поняття «групи інтересів». Горизонтальна диференціація: етноси і нації як групи інтересів. Вертикальна диференціація: теоретичні підходи до вивчення соціально-класової структури. Соціально-класова структура України.

Тема 2. Організація групових інтересів: здійснення тиску на владні структури.

Організовані та інституційні групи інтересів та групи тиску. Захисні та проблемні групи інтересів. Приховані групи інтересів та їх політичний вплив: кліка, клан, мафія. Способи здійснення тиску групами інтересів. Поняття лобі і лобіювання. Впливовість заінтересованих груп та груп тиску: основні фактори.

Тема 3. Суспільні моделі взаємодії і захисту групових інтересів.

Дві парадигми аналізу співіснування і взаємодії заінтересованих груп. Плюралізм інтересів і громадянське

суспільство. Особливості становлення групової політики як механізму захисту приватної сфери та структури громадянського суспільства. Особливості функцій групових інтересів та політичних партій. Роль громадських організацій у становленні та розвитку громадянського суспільства в Україні.

Тема 4. Моделі групової політики. Порівняльний аспект.

Моделі захисту групових та індивідуальних інтересів в різних країнах. Плюралістична модель захисту інтересів. Міра її розвитку в Україні. Корпоративізм як спосіб (модель) урівноваження і захисту інтересів. Неокорпоратизм у скандинавських країнах. Патронажно-клієнтська модель групової політики (клієнтелізм в США 19 ст; південь Італії у 20 ст.). Прояви та джерела клієнтелізму в посткомуністичних країнах. Форми клієнтелізму у минулому і сучасному житті України.

Модуль 2

Тема 5. Особливості формування груп інтересів у пост-комуністичній Україні.

Чинники та способи формування груп інтересів у перехідному суспільстві. Різновиди груп інтересів у пост-комуністичному суспільстві. Соціополітичні умови формування і функціонування груп інтересів в Україні. Різноманітність груп інтересів в Україні і механізми їх політичного впливу (об'єднання підприємців, профспілки, неурядові організації). Кланово-олігархічні об'єднання та їх роль в українській політиці. Легальні форми лобіювання в Україні.

Тема 6. Правові механізми регламентації участі груп інтересів у публічній політиці.

Лобізм як форма просування та відстоювання групами своїх інтересів в органах публічної влади. Правове регулювання лобізму та попередження корупції на Європейському континенті. США і Велика Британія: англосаксонські вимоги до регулювання лобізму у публічній політиці. Аналіз досвіду лобістської діяльності на теренах України. Політико-правові засади участі груп інтересів у

законодавчому процесі. Вплив парламентських груп інтересів на формування державної політики в Україні. Механізми впливу груп інтересів на вироблення публічної політики в Україні.

Тема 7. Конфлікт і консолідація у політиці.

Типи групових інтересів. Проблема конфліктів у соціологічній та політичній думці. Теорія конфліктів у вирішенні проблем публічної політики. Концептуальні підходи до розуміння природи політичних конфліктів. Поняття, типи і функції політичних конфліктів. Структура та механізм конфлікту. Типологія політичних конфліктів і криз. Конфлікти в процесах вироблення програм публічної політики. Конфлікти публічної сфери. Врегулювання політичних конфліктів. Консолідації суспільства на основі консенсусу.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Групи інтересів як суб'єкт політики: сутнісні характеристики і класифікація.	14	2	2			10
Тема 2. Організація групових інтересів і здійснення тиску на владні структури.	16	4	2			10
Тема 3. Суспільні моделі взаємодії і захисту групових інтересів.	16	4	2			10
Тема 4. Моделі групової політики. Порівняльний аспект.	19	2	2			15
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	67	14	8			45
Модуль 2						

Тема 5. Особливості формування груп інтересів у пост-комуністичній Україні.	18	4	4			10
Тема 6. Правові механізми регламентації участі груп інтересів у публічній політиці.	14	2	2			10
Тема 7. Конфлікт і консолідація у політиці.	19	2	2			15
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	53	10	8			35
Разом за семестр	120	24	16			80

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Групи інтересів як суб'єкт політики: сутнісні характеристики і класифікація.	16	2				14
Тема 2. Організація групових інтересів і здійснення тиску на владні структури.	16	2				14
Тема 3. Суспільні моделі взаємодії і захисту групових інтересів.	15	2				13
Тема 4. Моделі групової політики. Порівняльний аспект.	15	2				14
Тема 5. Особливості формування груп інтересів у пост-комуністичній Україні.	15	2				13
Тема 6. Правові механізми регламентації участі груп інтересів у публічній політиці.	20					20
Тема 7. Конфлікт і консолідація у політиці	20					20

Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	12	12				10
	0					8
Разом за семестр	12	12				10
	0					8

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	Заочна
1	Групи інтересів як суб'єкт політики: сутнісні характеристики і класифікація.	2	
2	Організація групових інтересів і здійснення тиску на владні структури.	2	
3	Суспільні моделі взаємодії і захисту групових інтересів.	2	
4	Моделі групової політики. Порівняльний аспект.	2	
5	Особливості формування груп інтересів у пост-комуністичній Україні.	2	
6	Правові механізми регламентації участі груп інтересів у публічній політиці.	2	
7	Конфлікт і консолідація у політиці.	4	
Разом		16	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	заочна
1	Горизонтальна та вертикальна диференціація: теоретичні підходи до вивчення соціально-класової структури.	10	14
2	Приховані групові інтереси та їх політичний вплив: кліка, клан, мафія.	10	14
3	Роль громадських організацій у становленні та розвитку громадянського суспільства в Україні.	10	13

4	Прояви та джерела клієнтелізму в посткомуністичних країнах.	15	14
5	Кланово-олігархічні об'єднання та їх роль в українській політиці.	10	13
6	Лобізм як форма просування та відстоювання групами своїх інтересів органах публічної влади.	10	20
7	Консолідація суспільства на основі консенсусу.	15	20
	Разом	80	108

6.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Групи інтересів у публічній політиці» носять самостійний характер виконання окреслених завдань і тематично охоплюють загальне змістовне навантаження з кожного модуля. Індивідуальне завдання студента виконується в кінці навчального модуля і може бути оцінене максимально у 10 балів. Воно включає виконання творчої роботи за визначеною темою.

Мета творчої роботи: формування систематизованих знань про історичні передумови становлення та сучасний стан і специфіку групових інтересів; форму, зміст, мету, завдання, ознаки моделей групової політики та способи здійснення тиску групами інтересів; структуру інституту лобізму та лобістської діяльності, суб'єкти, об'єкти, методи та моделі лобістської діяльності; формування уявлень про зарубіжний досвід лобістської діяльності та перспективи розвитку інституту лобізму в Україні.

Написання та оформлення творчої роботи здійснюється за вимогами, що наведені у відповідному розділі методичних рекомендацій.

Рекомендовані теми творчих робіт

1. Сутність і різновиди груп інтересів.
2. Групи інтересів, як об'єднання із специфічним становищем.
3. Типологія груп інтересів: сутність і різновиди.
4. Взаємовідносини між групами інтересів.
5. Громадянське суспільство, клієнтелізм та

корпоративізм.

6. Конфлікт, консолідація і консенсус у політиці.
7. Соціальна структура суспільства та групові інтереси.
8. Етноси і нації як групи інтересів.
9. Вертикальна диференціація суспільства: теоретичні підходи до вивчення соціально класової структури.
10. Теорія групових інтересів у політичній науці.
11. Функції груп інтересів та способи їх впливу на прийняття владних рішень.
12. Моделі групової політики.
13. Плюралістична модель захисту інтересів.
14. Патронажно-клієнтська модель групової політики.
15. Корпоративізм як спосіб урівноваження і захисту інтересів.
16. Корпоративізм у демократичних країнах Заходу.
17. Особливості формування груп інтересів у пост-комуністичних країнах.
18. Чинники та способи формування груп інтересів у перехідному суспільстві.
19. Різновиди груп інтересів у пост-комуністичному суспільстві.
20. Соціально-класова структура України та її вплив на політику.
21. Кланово-олігархічні об'єднання та їх роль в Українській політиці.
22. Легальні форми лобіювання в Україні.
23. Організовані групи інтересів та групи тиску.
24. Приховані групи інтересів та їх політичний вплив.
25. Способи здійснення тиску групами інтересів.
26. Поняття лобі і лобіювання.
27. Суспільні моделі взаємодії і захисту групових інтересів.
28. Дві парадигми аналізу співіснування і взаємодії заінтересованих груп.
29. Плюралізм інтересів і громадянське суспільство.
30. Дві моделі співіснування і захисту інтересів: громадянське суспільство і клієнтелізм.
31. Прояви та джерела клієнтелізму у пост-комуністичних країнах.
32. Проблема конфліктів у соціологічній та політичній думці.
33. Поняття, типи і функції політичного конфлікту.
34. Врегулювання політичного конфлікту, як способу захисту групових інтересів.
35. Консолідація суспільства на основі консенсусу, як способу захисту групових інтересів.
36. Механізми впливу груп інтересів на вироблення публічної

політики в Україні.

37. Професійні спілки як суб'єкти лобізму.

38. Функціонування спеціальних підрозділів корпорацій, банків, фінансово-промислових груп для здійснення лобістської діяльності.

39. Досвід діяльності Американської ліги лобістів.

40. Досвід реєстрації лобістських організацій та спілок у Німеччині.

41. Класифікація суб'єктів лобізму в міжнародній практиці.

42. Громадські підприємницькі організації як суб'єкти лобізму в Україні: загальна характеристика.

43. Можливості становлення цивілізованого лобізму в Україні.

44. Перспективи законодавчої легалізації лобізму в Україні.

45. Проблеми законодавчого регулювання фінансових аспектів діяльності лобістів.

46. Механізми формування дієвого державного і громадського контролю лобістської діяльності.

47. Інформаційно-просвітницька діяльність як передумова запровадження правового інституту лобізму в Україні.

48. Діяльність громадських некомерційних організацій та їх об'єднань як суб'єктів лобізму.

49. Нормативно-правове регулювання участі громадськості у прийнятті рішень органів влади.

50. Нормативно-правове регулювання питань публічності та прозорості процесу прийняття рішень органів влади.

Методичні рекомендації до написання та оформлення творчої роботи

Самостійна робота студента у межах навчальної дисципліни «Групи інтересів в публічній політиці» передбачає написання та презентацію ним творчої роботи до окремого розділу на одну з передбачених переліком тем за власним вибором. Виконання цієї роботи орієнтоване на практичне застосування знань і розвиток вмінь, здобутих в процесі лекційних і семінарських занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів та обдумування слухачем питань відповідно до обраної тематики. Викладення необхідних матеріалів повинно бути лаконічним, чітко сформульованим і відповідати суті проблеми. Результатом написання творчої роботи є обґрунтований авторський висновок щодо обраної тематики і можливі практичні рекомендації.

Творча робота повинна бути підготовлена студентом індивідуально. Вона надається у електронному вигляді (файлом) викладачеві, а її результати презентуються під час семінарського заняття за відповідною тематикою у формі короткої доповіді (3-4 хв.) та відповідей на поставлені

запитання.

Творча робота має висвітлювати:

- основні теоретичні положення за обраною темою;
- практичне значення теоретичних положень, можливі підходи та шляхи їх практичного застосування;
- висновки, що коротко відображають результати проведеного слухачем дослідження;
- перелік використаних джерел, оформлених згідно із вимогами.

Творча робота має бути оформлена як документ Microsoft Word

формату А4, шрифт Times New Roman, 14 кегель, міжрядковий інтервал - 1,5, поля - 2 см з усіх боків. Титульний аркуш творчої роботи повинен мати такий зміст: назва університету; назва факультету; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема творчої роботи; прізвище, ім'я, по батькові студента, курс, шифр академічної групи; рік написання творчої роботи. За титульним аркушем слідує план творчої роботи, в якому треба виділити всі її структурні частини. У плані праворуч позначаються номери сторінок початку кожного пункту. Обсяг творчої роботи визначається вмінням слухача стисло і водночас вичерпно розкрити тему: узагальнити теоретичні напрацювання за напрямом, що розглядається, оцінити їх прикладне значення, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції. Обсяг роботи - 10-15 сторінок. Обов'язковою вимогою є чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді [N, с. M] (N означає номер джерела у наведеному в кінці їх переліку, а M - номер сторінки у цьому джерелі). Бажано використовувати в творчій роботі таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Перелік використаних джерел оформляється згідно з діючими правилами. У творчій роботі мають бути обов'язково викладені авторські висновки та пропозиції.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Барановський Ф. В. Європейська інтеграція та демократичний розвиток України: концептуальний аналіз взаємовпливу. Луганськ : Елтон-2, 2007. 407 с.

2. Виговський Д. Моделі захисту групових інтересів та їх розвиток в Україні. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: Збірник наукових праць*. 2011. Вип. 23. С. 71–76.
3. Зан М. Порівняльний аналіз політичного представництва міноритарних етнічних груп Словацької Республіки та України (за результатами експертного опитування). *Політикус : наук. журнал*. 2021. № 2. С. 132–140.
4. Ключкович А. Пряма демократія в Словаччині: інституційні та політичні аспекти функціонування. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. *Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць*. Київ, 2018. № 2 (38). С. 18–22.
5. Ключкович А. Ю. Інституціоналізація регіонального самоврядування у Словаччині в контексті децентралізації влади. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з дистанційною участю*, Том I, 11 листопада 2020 р.–Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020.303 с.
6. Ключкович А. Перехід до демократії в Словаччині: динаміка та суперечності суспільно-політичних трансформацій: монографія. Ужгород: АУТДОР-ШАРК, 2019. 416 с.
7. Ключкович А. Розвиток взаємовідносин держави та неурядового сектору в Словацькій Республіці. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. Київ, 2018. Вип. 136 (9). С. 303–307.
8. Мороз Г. Інституціоналізація інтересів у контексті забезпечення екологічної функції держави. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 270-273. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2020.54>
9. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
10. Рейтерович І. В., Парфенюк Т. В. Концептуальні підходи дослідження місця та ролі груп інтересів у виробленні публічної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 18. С. 92-98. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2021/17.pdf
11. Семигіна, Т. В. Групи інтересів в політиці: приклади охорони здоров'я. *Наукові записки НаУКМА. Політичні науки*. 2014. №160. С. 28-33.
12. Столярова А. Ю. Роль політичної компетентності громадян у процесі інституціоналізації груп інтересів. *Політикус : наук. журнал*. 2023. № 3. С. 57 - 62.
13. Ткач О. І. Моделі участі груп інтересів у політиці. *Політологічний вісник. Збірник наук. праць*. КЮ:ВАДЕКС, 2011. Вип. 103. С. 42–44.
14. Тупиця, О. Л. Групи інтересів сучасного суспільства та профспілки: аспекти політичної співпраці. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія*. 2016. №1. С.13-20.

15. Харитонюк О. Чеський досвід залучення громадян до участі у місцевому самоврядуванні. Регіональні студії. 2021. №24. С. 89-93.

Додаткова література

1. Артеменко І. Суб'єктні моделі взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у процесі формування і реалізації молодіжної політики. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. №1. С. 43-47.
2. Колодій А. Соціальний капітал і політична участь громадянина в епоху змін. Громадянська відповідальність у часи суспільних трансформацій: круглий стіл. Екуменічних соціальних тижнів в Україні. 2014. 2 жовтня. URL: <http://esweek.org.ua/ua/%20>
3. Козинець О. Г. Лобізм у політиці: зарубіжний досвід та українські реалії/ О. Г. Козинець, А. О. Новомлинець. *Аналітичне-порівняльне правознавство*. ДВНЗ «УжНУ». Ужгород, 2023. №1. С. 68–71.
4. Максимчук М. В. Теоретичні засади та базові моделі вибору цілей регіональної структурної політики. *Регіональна економіка*. 2014. №4. С. 31-39.
5. Непоп, Л. В. Політика Європейського Союзу щодо розвитку громадянського суспільства. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. ІФ Кураса НАН України*. 2014. №2. С. 240-255.
6. Пухкал О. Г., Гомоляко О. В. Публічна та державна політика: єдність та відмінності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №24. С. 106-112.
7. Столярова А. Ю. Політична компетентність громадян як умова демократизації. *Актуальні проблеми філософії та соціології : Науково-практичний журнал*. 2022. Вип. 34. С. 65-68.
8. Телешун С. Ефективне управління і публічна політика як напрям реалізації політичної влади в умовах кризи. *Політичний менеджмент*. 2009. №2. С. 35-45.
9. Телешун, С. О., Рейтерович, І. В. Роль публічної політики у забезпеченні функціональності груп інтересів в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2013. №3. С. 70-76
10. Цвих В. Ф. Профспілки і громадянське суспільство: особливості парадигмивідносин: Дис. на здобуття наукового ступеню д-ра політ. Наук. Київ, 2004. 455 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).- URL: <http://www.usaid.gov/v/ukraine>
2. Європейська Бізнес Асоціація. URL: <http://www.eba.com.ua/uk>
3. Законодавство України. URL: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>
4. Міністерство економіки України.- <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
5. Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки

- України. URL: <http://ndei.me.gov.ua/>
6. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/>
 7. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/>
 8. Світовий банк. URL: <http://www.worldbank.org/>
 9. Український Союз промисловців і підприємців. URL: <http://uspp.ua/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)